

TE MARU-METIA

Ua tatara-ê-hia atu na teie parau i roto i te tahi faanahoraa afata teata ta tātou. I manaohia ai rā e rave faahou mai i teie parau, eere ia no te ravai ôre, aore ra no te veve i te parau, ei rāvēa rā no te haapāpū maitai i te tahi mau vāhi, ia ôre tātou ia faaōhipa noa i te tahi mau taō âpī mai te taa ôre i te auraa.

E AHA TE MARU

Te auraa ta tātou i mātau maitai, te vāhi ruru ia ia hiōhia te parau o te ahu mahana, oia hoi, i raro aē i te hoē tumu rāau. Mai te peu rā te riro ra te rāau ei pāruru i te taata i te ahu o te mahana, e riro atoā te maru ta na e horoā mai ei haafisi i te ora o te āihere rii o te fenua e tupu i raro aē ia na. A taa noa atu aī te reira vāhi, ua itē atoā tātou e, no te ānaāna o te mahana i maruhia ai to te rāau. E i te tahi taime, e faaite atoā mai te maru i te huru o te rāau i niā aē ia na. Mea taa maitai te reira parau no te haari, te ūru e te meiā, eihā rā no te mau huru rāau atoā.

A ūanei tātou a hiō mai aī i te tūātiraa o teie auraa to te taō maru, i niā i ta tātou tumu parau. Te vai ā ra te tahi auraa to teie taō, ta tātou ia e hiō mai i teie nei.

E AHA TE TĀMARI

I roto i teie parau mātau-maitai-hia e tātou, e matara mai aī te pīti o te auraa o teie taō maru. E parau teie i faaōhipahia e to tātou e

mau Tupuna i muri aē i te tau i horoāhia ai e Pomare vahine te mana faatere o te fenua i roto i te rima o Farāni.

I roto i te reira faanahoraa manaō, o Farāni ia te Hau tāmaru, eihā no te mea e, o Farani tē pārahī ra i raro aē i to tātou maru, o tātou rā tē pārahī ra i raro aē i te maru o Farāni, oia hoi i raro aē i to na mana : na na atu ra e faatere, na na e faanaho, na na e ôpu, na na e faaot. Te fenua i tāmaruhia, ua roaa ia ia na te haapāpūraa e, e pāruru-hia o ia, e e faaorahia i to na mau fifi.

Te pīti teie o te auraa o te taō : maru, oia hoi te mana.

E AHA TE MARU-METIA

E taata teie tei tuu ia na i rao aē i te hanahana e te māramarama o te Metia. Te auraa ra, ua hitihia teie taata e te Metia. Te mea faufaa rā no na, eere ia to na ata ta na e ite ra i raro i te repo fenua, te riroraa rā te reira ei faaite e, no te Metia i niā aē ia na, i paō ai to na hohoā, to na ata i niā i te fenua.

E ara tātou, aita te Metia e ani mai nei i te rāau e taui i te hohoā o to na ata : e haari te rāau ra, e ata haari ia tē itehia ; e meiā hoi ra, e ata meiā atoā ia. E hape huru hape rā to tātou ia hinaaro i te faariro i teie ata meiā ei ata āpara, no te mea noa i ta tātou hiōraa, e mea nehenehe aē, aore ra mea tura aē te ata āpara.

Te mea faufaa no tātou, te iteraa ia e te fārīraa e, eita tātou e

riro ei māramarama e ei ata atoā. No te mea, ua hitihia teie taata e te Metia, i maru-atoā-hia ai to tātou, e i āua-haaāti-hia ai hoi tātou e taua māramarama no na ra. E ia faaruē hoi tātou i te ānaāna o to na māramarama, e au ia tātou i te rāau e tupu i roto i te pōrī e tei āua-haaāti-hia e te maru pohe.

Mai te mahana rā ia tere, ua faahaūti i te maru o te rāau, ia ite atoā tātou e ia fārī hoi e, e faahaūti atoā te māramarama o te Metia ia tātou e to tātou maru i te vāhi ta na i hinaaro, e i te taime ta na i hinaaro, ia au hoi i te òraparara ta na i hinaaro. Aita rā ta te taata e parau ia na e to na ata, aita ta te maru-metia e

parau ia na, na te Metia e arātai i to na oraraa tei riro mai te maru e tere i niā i te fenua nei, te maru ta te māramarama o te Metia e faa-haūti ra.

Mai ta tātou i itē mai no te Hau tāmaru, ia itē atoā te taata e parau ra ia na e maru-metia e, tei raro aē o na i te mana o te Metia, e to na anaē. Teie auraa no te mana e vai i roto i te taō maru, te vai atoā ra i roto i te reo Paumotu, te Maori, te Vaihī, e te vai atu ra. Te taata i parau ia na e maru-metia, te fāi atoā ra o ia i mua i te aro o te taata atoā e, hoē anaē to na aratai, hoē anaē ture ta na e haapārā, hoē anaē mana faatere ia na, maoti te ture e te

mana o te Metia. ia itē hia te tahi i parau ia na e maru-metia i te haapā-pūai-raa i te ture a te taata e te tuirooraa i roto i te òhipa tiā ôre e te haavare, e te mau peu lino atoā, eere ia i te maru-metia, e haavare rā e te hoo āiā, e te hoo hoi i te nūnaa o te Metia. I haere mai hoi te Metia e haamau i te Hau o to na Metua i niā i te fenua nei, eihā rā te hau o te taata.

E feiā hiōpōa tātou ra, ua itē atoā ia tātou e, te ata o te rāau, to na maru, tei raro ia, tei niā i te repo o te fenua. Aita ā e ata rāau i itehia aē nei i niā aē i te tumu rāau. Te auraa : te huru mau e au i te maru-metia, te tāpārā hoi e itehia aī te mau taata i

hitihia e te māramarama o te Metia, o te haehaa ia o te āau. Tei hinaaro rā i te tuu i to na atu i niā aē i te rāau, oia hoi i niā aē ia na, eere ia no te Metia, utātā noa ai to na vaha i te parau o te Metia.

MARU-METIA AORE RA TERETITIANO

I roto i te tahi mau himene tahito ta tātou, te vai ra teie faahitiraa no letu Tra. Teie Tra, no roto mai ia i te reo Peretāne. la paraūhia hoi e, Tra i tele mahana, aita ia e taata e taa faahou.

Te parau nei tātou i teie nei e, Teretitiano. Tahi atoā teie paraura no roto mai i te reo Peretāne. la anihia rā tātou e tatara, aita ia ta tātou e iōa pīri i niā i teie, e te rave nei tātou i te tahi atu paraura e faaōhipa-noa-hia nei, oia hoi : Metia.

Mea hau aē no tātou ia tāpēa noa hoē anaē huru paraura. Te mea hau roa atu, te vai ra te tatararaa o teie taō, e e māramarama te tāatoāraa i to na auraa nā roto i to na ihoā feruriraa taata māohi. Eere ānei e, aita te Metia e ani mai nei ia tātou e faahurū ē, aore ra e hunā i to tātou māohiraa, e vai iho rā na na e aratai i taua māohiraa no tātou ra i te vāhi ta na i hinaaro.

Ia itē tātou i te auraa o teie parau, te riro mai ra ia tātou ei maru-metia atoā.

TIRĀ RĀ PARAU
TURU A RAAPOTO

RURURAA A TE MAU FAATERE-RURURAA

Moorea - sepuare 1992

I te mau matahiti atoā, te te fārerei nei te mau faatere rururaa. I teie matahiti, ua tupu te reira i Moorea. E tiā ia haamau-ruuru-maitai-hia te mau taata atoā i tau-turu mai i te tere-maitai-raa o te mau òhipa. E haamauru-rururaa i te mau pāroita atoā o te tuhua no ta rātou fārliraa poupou

. E aha teie mau ūpuaraa e no te aha teie faanahoraa.

No teie matahiti, te òhipa rāhi tei manaohia e rave, te hiōraa ia i te mau ūpuaraa i feruriria i roto i te rururaa i tupu na i Taunoa i te āvāe Atopa matahiti 1990 , tāpirihia mai ai i te reira te mau faanavairaa no niā i te tōrōa Faatere rururaa.

Nā mua roa, ua riro te mau rururaa ei tuhua rāhi i teie nei i roto i te mau tāpura òhipa e faanahohia ra e nā tātiraa e haapārā nei i te feiā âpī (oia hoi te Haapīraa Tāpati e te Uī-Apī). E tiā ia parau, e ua tae tātou i teie nei i te fāito e 40 rururaa i te

matahiti. E haere atu ā teie fāito i niā. Tae roa mai i teie mahana, aita te tāatoāraa o te mau tamarii no iho roto i te mau pāroi-ta e fānaō nei i teie mau rururaa. E inaha, te rāhi atoā mai ra te arataiia no rāpae mai. E nā hea tātou.

Ei pāhonora i teie hiaai e vai ra i roto i te feiā âpī, e hinaarohia te mau taata faainehia e tei pāpū i niā i teie tāpura òhipa. I roto i te mau tātāpāpāraa, te itehia nei e, te iti atu ra te feiā e horoā nei i to rātou tāmē no teie tāpura òhipa. Eihā atoā ia moēhia ia tātou e, te tupu nei te reira i te āvāe Tiurai.

I mua i te tahi mau ūfisi i itehia, ua hinaaro te mau Faatere rururaa e haapāpū faahou e, te rururaa ,no te tamarii ia nā mua roa. La tāuāhia to na parau, to na mau hiaai, ia hiōhia te mau ūfisi ta na e ora ra i te vāhi tei reira o ia i te faaearaa. La arataihia te rururaa ia au i te mau faaue-raa a te ture e haapārā nei i te mau rururaa tamarii ,e ia haapāpūhia te hinaaro o nā tātiraa (te H.T e te U.A), ia au i te rāua aratairaa no te hiroā faaroo. Eihā rā ia

riro noa ei imiraa moni , e aore ra ei mau pū haaparareraa manaō no te feiā paari mai te tāuā ôre i te tāmāraa o te tamarii. Te tātūri nei te mau Faatere rururaa e, nā roto i nā fārereiraa i haamata mai i te matahiti 1990, e faanaho roa i te hoē aratairaa no te tāatoā. E pāpāhia atu teie mau parau e la tuuhia i roto i nā apooraa rāhi, ta te U.A e tupu i te mau tāmē i muri nei e tae noa atu i ta te H.T i te āvāe Tiurai. Te tātūraa teie ia itē tātou i te huru o te mau òhipa e tupu nei, te mau feruriraa i ravehia mai, ia au i te hinaaro o te mau tau i muri nei. La fārihia teie mau ūpuaraa, e tāuāhia ia te mau Faatere rururaa ia pēe atu i teie aratairaa. E rāvēa atoā te reira no te tātūraa i te tātūraa ia pēe e ia faatitāfaro i te mau òhipa e ravehia ra i roto i te mau rururaa, nā reira hoi te mau Faatere rururaa no te faanahoraa i ta rātou mau òhipa. E rohi āmuī tātou ia riro ta tātou mau tamarii ei mau taata paari no a nanahi tei arataihia i roto i te manaō ēvaneria.

TAAROANUI MARAEA